

Централізована бібліотечна система для дітей м. Львова  
Відділ інновацій, маркетингу і перспективних технологій

Путівник-порадник  
«Волонтер: від доброї волі – до доброї справи»



Львів – 2013

Разом із відновленням традицій благодійності як невід'ємна її складова у незалежній Україні починає активно розвиватися волонтерський рух. Це благодійна діяльність, яка здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної платні, просування по службі, заради добробуту та процвітання спільнот і суспільства загалом; гуманістична діяльність, яка спрямована на соціальну допомогу певним верствам населення, розвиток добробуту та процвітання суспільства.

Як суспільний рух волонтерство виникло на Заході, а першими волонтерами були самаритяни, які надавали допомогу усім, хто її потребував. Більш впевнено можна говорити про виникнення феномена волонтерства вже з середини XIX століття. 1859 рік вважається роком виникнення волонтерського руху у світі. Саме в цей період **Анрі Дюран**, відомий французький письменник-журналіст, вражений наслідками кривавої битви при Сольферіно, запропонував створити Червоний Хрест – організацію, яка б працювала на волонтерських засадах і надавала першу медичну допомогу полоненим та пораненим. Принципами, сформульованими Анрі Дюраном, керуються волонтерські організації усього світу.

У Європі, після закінчення Першої світової війни, з'явилися люди готові надавати допомогу постраждалим у війні. Саме в цей час були створені перші волонтерські організації. Було засновано Координаційний комітет міжнародної волонтерської служби (CCIVS) під егідою ЮНЕСКО зі штаб-квартирою у Парижі.

**Волонтер** (від лат. „voluntarius” – воля, бажання, від англ. „voluntary” – добровільний, доброволець, йти добровільно) – це особа, яка за

власним бажанням допомагає іншим. У багатьох словниках термін „волонтер” часто трактується як „особа, яка добровільно поступила на військову службу”. Нині волонтерство майже не пов’язане із військовою службою. Воно розвивається, орієнтуючись на надання допомоги усім, хто її потребує.

У Записці Генерального секретаря ООН, адресованій Комісії соціального розвитку Економічної та соціальної ради ООН, виділено найважливіші риси волонтерства. Серед них:

– турбота про людей. Адже співчуття, моральна підтримка, допомога, піклування сприяють формуванню важливої для людського суспільства атмосфери – взаємопідтримки. Для соціально-педагогічної роботи це важливий ресурс, який допомагає створювати безпечне середовище для існування та розвитку кожного члена суспільства. Найважливішим рушійним механізмом виступає людський фактор, який вище схеми взаємовідносин „ти – мені, я – тобі”. Для волонтерів характерними є формули: „я – тобі, ти – мені” та „я – усім”;

– солідарність і гуманна корисливість. Люди добровільно жертвують своїм часом заради встановлення взаємодовіри та причетності, що робить їх зацікавленими в благополуччі інших;

– духовна якість і громадянська чеснота. Адже його значення полягає не лише в тому, що ми робимо через любов та співчуття до інших, а й те, як це впливає на людину, яка надає добровільну допомогу, – „ми те, що ми робимо для інших”;

– багате джерело людського досвіду. Під „людським досвідом” розуміють досвід, який набуває людина в процесі взаємодії з іншими людьми, соціальними групами, державою. Милосердя,

толерантність, солідарність, співробітництво, подолання конфліктів, лобіювання, емоційні й соціальні зв'язки, захист від небезпечного впливу тощо. Можливість ділитися, обговорювати, переймати більш ефективні форми, методи – це можливість напрацьовувати та вдосконалювати цей неформальний суспільний фонд вмінь та навичок встановлення й підтримки стосунків;

– нові інтелектуальні ресурси. Волонтери – це не лише виконавці програм, але й джерело нових ідей, нового життєвого досвіду;

– участь і відповідальність як суть активної громадянської позиції. Громадянськість, взаємодовіра, солідарність і відповідальність, підкріплені соціальними відносинами, які базуються на схожих світоглядних установках і спільності обов'язків, є взаємодоповнюючими цінностями;

– етичний стандарт, який обумовлює якість людських взаємостосунків;

– забезпечення надійної платформи для відновлення зв'язків між людьми. Відомо, що людей завжди розділяли багатство, культура, релігія, етнічне походження, вік, стать. Волонтерство може бути одним з найголовніших засобів примирення та відновлення розділеного суспільства, оскільки ця діяльність здійснюється без дискримінації за певними ознаками;

– нове бачення соціальної діяльності. Воно полягає в новому ставленні до зайнятості в галузі соціального захисту. Людина, яка бере участь у волонтерських програмах, отримує повну ясність у мотивації своєї праці. Первинним для неї є вже не компенсація за працю, а результат – допомога, вирішення проблеми тощо, а для руху в цілому – охоплення всього спектра суспільних проблем.

Міжнародною експертною групою з питань волонтерства та соціального розвитку в 1999 р. були визначені три характерні особливості волонтерської діяльності: діяльність має бути неприбутковою;

- діяльність повинна бути добровільною, згідно з особистою волею індивідуума;

- діяльність повинна бути корисною кому-небудь, не тільки волонтеру, або суспільству загалом.

У межах цієї концепції експерти визначили чотири типи волонтерської діяльності, а саме:

- взаємодопомога та самодопомога;
- філантропія та послуги іншим людям;
- участь або громадянський обов'язок;
- рекламно-пропагандистська діяльність або проведення кампаній.

У Загальній декларації про волонтерську діяльність, яка була прийнята на XVI Всесвітній конференції волонтерів у 2001 році в Амстердамі (Нідерланди), визначено такі принципи діяльності волонтерів:

- визнання права на закріплення за всіма чоловіками, жінками та дітьми, незалежно від їхньої раси, віросповідання, фізичних особливостей, відповідного соціального та матеріального становища;

- поважання гідності й культури всіх людей;

- надання допомоги, безкоштовних послуг особисто чи організовано в дусі партнерства та братерства;

- визнання рівної важливості особистих і колективних потреб, сприяння їх забезпеченню;

- перетворення волонтерства на елемент набуття нових знань і навичок, удосконалення здібностей, стимулюючи при цьому ініціативу та творчість людей, надаючи кожному можливість бути творцем, а не користувачем, спостерігачем.

Для всього світу волонтерство є актуальним і важливим з різних причин.

По-перше, як свідчить багаторічний досвід використання праці волонтерів, це ефективний спосіб вирішувати складні проблеми окремої людини, суспільства та довілля, які часто виникають на ґрунті недостатньої турботи про суспільне благо.

По-друге, волонтерство приносить у соціальну сферу нові, як правило, творчі та сміливі ідеї щодо вирішення найгостріших і найскладніших проблем. Тому саме завдяки йому безвихідні, на перший погляд, ситуації знаходять своє вирішення.

По-третє, волонтерство – це спосіб, за допомогою якого кожний представник суспільства може брати участь у покращенні якості життя.

По-четверте, це механізм, за допомогою якого люди можуть прямо адресувати свої проблеми тим, хто здатний їх вирішити.

Волонтерська робота допомагає людям досягти більшого впливу на власне життя. Зокрема участь у волонтерській діяльності людей, які самі потребують допомоги (самотні пенсіонери, люди з особливими потребами, малозабезпечені, люди з алкогольною та наркотичною залежністю в минулому тощо), зарекомендувала себе як шлях, що допомагає їм змінити своє життя на краще. Допомагаючи іншим, вони стають упевненими у своїх силах, здібностях, опановують нові навички та встановлюють нові соціальні зв'язки. Також волонтерство дає змогу людині знайти себе та привнести у своє життя ті цінності та звички, які дозволять їй мати здорове, продуктивне й насичене життя.

В Україні розвиток волонтерського руху датується початком 90-х років ХХ ст., коли було створено службу під назвою „Телефон Довіри”, де

працювали волонтери (добročинний Телефон Довіри в Одесі). Із 1992 року в Україні починає активно розвиватися мережа соціальних служб для молоді (нині – центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді). Саме створення центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді спричинило активний розвиток волонтерського руху.

Однією з перших таких організацій був Всеукраїнський громадський центр „Волонтер”, заснований на початку 1995 року та юридично зареєстрований 1998 року (зареєстровано Міністерством юстиції України 16 грудня 1998 року, рішення №1104).

Основними завданнями ВГЦ „Волонтер” є:

- сприяння розвитку волонтерського руху в Україні;
- здійснення та захист прав і свобод, задоволення соціальних та культурних інтересів громадян – членів Центру;
- сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні;
- створення умов для саморозвитку членів Центру як особистостей, членів суспільства, громадян України;
- вивчення та обробка кращого міжнародного та вітчизняного досвіду з питань волонтерського руху;
- визначення засад волонтерського руху в Україні, участь у розробці нормативно-законодавчої бази з цього питання.

У Законі України „Про соціальні послуги” (від 19.06.2003 № 966-IV) зазначається, що волонтер – це фізична особа, яка добровільно здійснює благодійну,

неприбуткову та вмотивовану діяльність, що має суспільно корисний характер.

Волонтерська робота молодіжних груп спрямована, як правило, на найболючіші проблеми, що існують в українському суспільстві. Типові види діяльності волонтерів у соціальній сфері – це догляд за хворими, людьми похилого віку та інвалідами, які перебувають вдома і у спеціалізованих установах, догляд за вмираючими в хоспісах, робота з ув'язненими у в'язницях, колоніях і допомога їм після виходу з ув'язнення, робота з дітьми та молоддю в дитячих садках, школах, групах вільного часу, молодіжних клубах, допомога представникам етнічних меншин через консультування та відповідний супровід, допомога бездомним і безпритульним, збір коштів тощо.



## **Загальна Декларація Волонтерів**

### **Зміст та цілі руху**

Відповідно до Загальної Декларації Прав Людини 1948 року та Міжнародної Конвенції про права дитини 1989 року, зважаючи на те, що “будь-яка людина має право вільно об'єднуватися у мирні асоціації”, волонтери розглядають свою діяльність як інструмент соціального, культурного, економічного та екологічного розвитку.

Волонтерство

- це добровільний вибір, який відображає особисті погляди та позиції;
- це активна участь громадян у житті суспільства;
- сприяє покращенню якості життя, процвітання та поглибленню солідарності між людьми;
- проявляється переважно як спільна діяльність в якійсь асоціації чи об'єднанні;
- сприяє реалізації основних людських потреб на шляху побудови більш справедливого та мирного суспільства;
- сприяє більш збалансованому економічному та соціальному розвитку, створенню нових робочих місць та нових професій.

### **Основні принципи**

Волонтери сповідують і дотримуються таких основних принципів:

- визнають право на об'єднання всіх людей: чоловіків, жінок, дітей, незалежно від їх расової та релігійної приналежності, фізичних особливостей, соціального та матеріального стану;

- надають взаємну допомогу, безкорисливі послуги особисто чи організовано;

- визнають рівність колективних та індивідуальних потреб;

- ставлять собі за мету перетворити волонтерство в засіб особистого процвітання, набуття нових знань та навичок, вдосконалення здібностей, стимулюючи для цього ініціативу та творчість людей, даючи можливість кожному бути творцем, а не користувачем;

- стимулюють почуття відповідальності, заохочують колективну та міжнародну солідарність.

Виходячи з цих принципів, волонтери повинні:

- сприяти тому, щоб індивідуальна участь перетворювалась у колективні дії;

- активно підтримувати свої асоціації, бути відданими їх цілям та завданням;

- прагнути, по мірі своїх здібностей та наявності вільного часу, успішно виконувати, відповідно до взятої на себе відповідальності, усі розроблені програми;

- співпрацювати зі своїми колегами в організації в дусі взаєморозуміння та взаємоповаги;

- не розголошувати конфіденційну інформацію.

Зі свого боку, поважаючи Права Людини та основні принципи волонтерства, організації повинні:

- забезпечувати розумну регламентацію волонтерської діяльності, визначати межі добровільної співпраці, чітко формулювати і з повагою ставитися до їх функцій;

- доручати кожному діяльність, яка найбільше йому підходить;

- забезпечувати регулярне підведення підсумків та їх оприлюднення;

- забезпечувати, в разі необхідності, компенсацію ризику, пов'язаного з діяльністю волонтерів;
- передбачити механізми припинення волонтерської діяльності як з ініціативи організації, так і за власним бажанням волонтера.

### ***Декларація***

Зібравшись за ініціативою Міжнародної Асоціації Волонтерів на Всесвітній Конгрес, волонтери заявляють про свою прихильність до творчого та миротворчого характеру волонтерської діяльності: заради поваги людської гідності, визнання права людини на влаштування своєї долі та здійснення громадянських прав, для розв'язання соціальних та екологічних проблем, з метою створення більш гуманного та справедливого суспільства, сприяючи розвитку міжнародного співробітництва

Ми закликаємо держави, міжнародні організації, підприємства, засоби масової інформації стати нашими партнерами у створенні міжнародної атмосфери, сприятливої для ефективного, відкритого волонтерського руху, який втілює у собі солідарність між людьми та народами.

Декларація була прийнята на 11-му Конгресі Міжнародної Асоціації Волонтерів (Париж, 14 вересня 1990 року)

## ***Література про волонтерство***

Волонтерство [Електронний ресурс] : [Матеріал з Вікіпедії] . – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/Волонтерство> . - Мова : українська.

Історія, теорія та практика волонтерського руху в Україні [Електронний ресурс] : Науково-навчально-методичний посібник . – Режим доступу : <http://softacademy.inpu.edu.ua/Programs/Kharchenko/Volonterstvo/index.html> . - Мова : українська.

Менеджмент волонтерських груп від А до Я [Електронний ресурс] : Навчально-методичний посібник / За ред. Т. Л. Лях. – Режим доступу : [http://www.volunteer.kiev.ua/userfiles/T\\_Lyakh\\_Management%20of%20volunteer%20groups%20from%20A%20to%20Z.pdf](http://www.volunteer.kiev.ua/userfiles/T_Lyakh_Management%20of%20volunteer%20groups%20from%20A%20to%20Z.pdf) . – Мова : українська.

Янц Н.Д. Основи діяльності волонтерів [Електронний ресурс] : Курс лекцій . – Режим доступу : <http://bibl.com.ua/pravo/239/index.html> . - Мова : українська.

## **Волонтерські організації України**

Весь мир твой [Електронний ресурс] : (Всеукраїнська асоціація молодіжного співробітництва «Альтернатива-В», Дніпропетровське представництво) . – Режим доступу : <http://www.alternative-v.dp.ua/> . – Мова : російська.

«Волонтер» [Електронний ресурс] : Всеукраїнський громадський центр . – Режим доступу : <http://www.volunteer.kiev.ua/> . – Мова : українська.

Волонтеры Украины [Електронний ресурс] . – Режим доступу : <http://volonter-ua.livejournal.com/> . – Мова : російська.

Західноукраїнський центр "Жіночі перспективи" [Електронний ресурс] : [Громадська неприбуткова організація] . – Режим доступу : <http://www.women.lviv.ua/> . – Мова : українська.

Молодость не равнодушна [Електронний ресурс] : (Волонтерське рухання православної молодіжи) . – Режим доступу : <http://molodost.in.ua/> . – Мова : російська, українська.

Центр волонтеріату “Добра Воля” [Електронний ресурс] : [Благодійна організація] . – Режим доступу : <http://volunteering.org.ua/>

Volonter.net.ua [Електронний ресурс] : [Український волонтерський портал] . – Режим доступу : <http://volonter.net.ua/> . – Мова : російська.

## **Волонтерство в соціальних мережах**

Волонтери України : [Електронний ресурс] : [Відкрита група «В контакте»] . – Режим доступу : <http://vk.com/club14592957> . - Мова : російська

Львівська мережа волонтерів (ЛМВ) : [Електронний ресурс] : [Відкрита група в «В контакте»] . – Режим доступу : <http://vk.com/club5436442> . - Мова : українська.

Unistudy.org.ua - international education : [Електронний ресурс] : [Група в Facebook] . – Режим доступу : <https://www.facebook.com/Unistudy> . - Мова : українська, англійська.

Волонтери Центрів Європейської Інформації : [Електронний ресурс] : [Некомерційна організація (Facebook)] . – Режим доступу : <https://www.facebook.com/pages/Волонтери-Центрів-Європейської-Інформації/116331108436522?fref=ts> . – Мова : українська.

Львів. Культура, філософія, волонтерство : [Електронний ресурс] : [Відкрита група «Facebook»] . – Режим доступу : <https://www.facebook.com/groups/251611368193224/> . – Мова : українська.

«Мир тесен» [Електронний ресурс] : (Международные волонтерские лагеря «В контакте») . – Режим доступу : <http://vk.com/volunteering> . - Мова : російська.

Центр волонтеріату "Добра Воля" [Електронний ресурс] : [Некомерційна організація (Facebook)] . – Режим доступу : <https://www.facebook.com/dvVolunteerCentre> . - Мова : українська.

Alliance of European Voluntary Service Organisations [Електронний ресурс] : (Міжнародна неурядова молодіжна організація в «Facebook») . – Режим доступу : <https://www.facebook.com/alliancenetwrok> . - Мова : англійська.

Волонтеры в контакте [Електронний ресурс] : (Міжнародний волонтерський проект, відкрита група «В контакте») . – Режим доступу : [http://vk.com/volonter\\_dp\\_ua](http://vk.com/volonter_dp_ua) . - Мова : російська.

International Volunteer Programs Association – IVPA [Електронний ресурс] : [Некомерційна організація (Facebook)] . – Режим доступу : <https://www.facebook.com/pages/International-Volunteer-Programs-Association-IVPA/124279787610837> . - Мова : англійська.

## ***Міжнародні волонтерські організації***

Alliance of European Voluntary Service Organisations [Електронний ресурс] : [Міжнародна неурядова молодіжна організація] . – Режим доступу : <http://www.alliance-network.eu/> . – Мова : англійська.

AMIGOS [Електронний ресурс] : [Міжнародна некомерційна організація для учнів середніх шкіл, коледжів Латинської Америки] . – Режим доступу : <http://www.amigoslink.org/> . – Мова : англійська, іспанська, португальська.

Association pour la participation et l'action regionale [Електронний ресурс] : [Європейська молодіжна волонтерська організація, Франція] . – Режим доступу : <http://www.apare-gec.org/FR/> . – Мова : французька, англійська.

Associate Missionaries Of The Assumption [Електронний ресурс] : [Релігійна волонтерська організація (США)] . – Режим доступу : <http://www.assumptionvolunteers.org/> . – Мова : англійська.

Global Citizens Network [Електронний ресурс] : [Глобальна мережа громадян (міжкультурний обмін)] . – Режим доступу : <http://www.globalcitizens.org/> . – Мова : англійська.

Habitat for Humanity [Електронний ресурс] : [Некомерційна християнська організація (будівництво та реконструкція будинків для малозабезпечених родин)] . – Режим доступу : [www.habitat.org](http://www.habitat.org) . – Мова : англійська.



United Nations Volunteers [Електронний ресурс] :  
[Волонтери ООН] . – Режим доступу :  
<http://www.unv.org/en.html> . - Мова : англійська,  
французька, іспанська.

Клуб волонтеров [Електронний ресурс] :  
[Міжрегіональна організація волонтерів Росії] – Режим  
доступу : <http://club-volontеров.ru/> . – Мова : російська.

СВОД (Союз волонтерських організацій и  
движений) [Електронний ресурс] . – Режим доступу :  
<http://volontery.ru/> . – Мова : російська.

«Мир тесен» [Електронний ресурс] :  
[Некомерційна організація (Росія)] . – Режим доступу :  
<http://mir-tesen.org/> . – Мова : російська.

Cross-Cultural Solutions [Електронний ресурс] :  
[Міжнародна міжкультурна некомерційна організація] .  
– Режим доступу : <http://www.crossculturalsolutions.org/>  
. – Мова : англійська.

## ***Міжнародні волонтерські програми***

Волонтерські програми Всесвітніх Гайдівських Центрів [Електронний ресурс] . – Режим доступу : <http://www.girlguiding.org.ua/ua/partners/volunteers> . -  
Мова : українська, англійська.

Міжнародні волонтерські проекти : [Електронний ресурс] : [UNISTUDY – інформаційний ресурс про навчання за кордоном та міжнародні молодіжні програми] . – Режим доступу : <http://unistudy.org.ua/volunteering.htm> . - Мова : українська, англійська

Global Service Corps [Електронний ресурс] : [Міжнародні волонтерські програми (країни Азії)] . – Режим доступу : <http://www.globalservicecorps.org/> . – Мова : англійська.

Globe Aware [Електронний ресурс] : [Некомерційні короткострокові волонтерські програми] . – Режим доступу : <http://www.globeaware.org/> . – Мова : англійська.

Volunteer Opportunities [Електронний ресурс] : [Волонтерські програми Всесвітньої Асоціації гайдів (Великобританія)] . – Режим доступу : <http://www.paxlodge.org/en/people/volunteeropportunities> . - Мова : англійська.